

Категорія справи № 755/9215/15-ц: Цивільні справи (до 01.01.2019); Позовне провадження; Спори, що виникають із земельних правовідносин.

Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 03.03.2020. Оприлюднено: 03.03.2020.

Дата набрання законної сили: 19.02.2020

Номер судового провадження: 14-382цс19

Верховний
Суд

ДОДАТКОВА ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

19 лютого 2020 року

м. Київ

Справа № 755/9215/15-ц

Провадження № 14-382цс19

Велика Палата Верховного Суду у складі:

судді-доповідача Ситнік О. М.,

суддів: Антонюк Н. О., Анцупової Т. О., Бакуліної С. В., Британчука В. В., Гриціва М. І., Гудими Д. А., Данішевської В. І., Єленіної Ж. М., Золотнікова О. С., Кібенко О. Р., Князєва В. С., Лобойка Л. М., Ляшенко Н. П., Прокопенка О. Б., Пророка В. В., Рогач Л. І., Уркевича В. Ю., Яновської О. Г.,

розглянула в порядку спрощеного позовного провадження заяву ОСОБА_1

про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу судових витрат у справі № 755/9215/15-ц

за позовом ОСОБА_2

до ОСОБА_1 , приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Літвінчука Ігоря Анатолійовича (далі - приватний нотаріус),

треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору: ОСОБА_3 , Управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у місті Києві (далі - Управління держреєстрації ГТУЮ у місті Києві),

про визнання недійсним свідоцтва про реєстрацію права власності на земельну ділянку, скасування державної реєстрації права власності на земельну ділянку, визнання права власності на земельну ділянку.

Історія справи

Короткий зміст наведених у заяві вимог та доводи інших учасників

1. Постановою Великої Палати Верховного Суду від 13 листопада 2019 року касаційні скарги ОСОБА_1 , представника приватного нотаріуса задоволено частково. Рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 03 серпня 2018 року та постанову Київського апеляційного суду від 13 березня 2019 року скасовано в частині позовних вимог ОСОБА_2 до ОСОБА_1 , приватного нотаріуса, треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору: ОСОБА_3 , Управління держреєстрації ГТУЮ у місті Києві, про визнання недійсним свідоцтва про право власності на земельну ділянку, скасування рішення про державну реєстрацію права власності на земельну ділянку та ухвалено в цій частині нове рішення про відмову у задоволенні позову. В іншій частині рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 03 серпня 2018 року та постанову Київського апеляційного суду від 13 березня 2019 року залишено без змін. Стягнуто з ОСОБА_2 по 974,40 грн судового збору на користь ОСОБА_1 та приватного нотаріуса за подання останніми касаційних скарг.

2. 22 листопада 2019 року ОСОБА_1 подала до Великої Палати Верховного Суду заяву про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу судових витрат, у тому числі витрат на професійну правничу допомогу.

3. При цьому зазначала, що докази розміру понесених нею витрат на професійну правничу допомогу станом на 21 березня 2018 року у сумі 73 703,20 грн були подані до Дніпровського районного суду міста Києва під час розгляду справи в суді першої інстанції разом із клопотанням від 02 березня 2018 року про вжиття заходів забезпечення витрат відповідачки та подальшого залишення позову без розгляду у зв'язку з невнесенням позивачкою коштів на депозитний рахунок суду, яке ухвалою Дніпровського районного суду міста Києва від 03 серпня 2018 року залишено без задоволення. До вказаного клопотання були додані довідка-розрахунок № 01 від 27 лютого 2018 року про розмір коштів, що підлягають виплаті адвокату, та копія квитанції до прибуткового касового ордера № 2702 від 27 лютого 2018 року на суму 73 703,20 грн.

4. У подальшому витрати на професійну правничу допомогу зросли ще на 50 894,40 грн, які нею оплачено лише 22 листопада 2019 року, що підтверджується доданими до цієї заяви довідкою-розрахунком № 02 від 22 листопада 2019 року про розмір коштів, що підлягають виплаті адвокату, та копією квитанції до прибуткового касового ордера № 2211 від 22 листопада 2019 року на суму 50 894,40 грн.

5. З огляду на викладене, просила стягнути з ОСОБА_2 на свою користь понесені нею судові витрати, а саме витрати на професійну правничу допомогу на загальну суму 124 597,60 грн, судовий збір за подання апеляційної скарги в сумі 730,80 грн та за подання касаційної скарги в сумі 974,40 грн.

6. Ухвалою Великої Палати Верховного Суду від 27 листопада 2019 року справу призначено до розгляду для вирішення питання про ухвалення додаткового судового рішення щодо розподілу судових витрат.

7. У грудні 2019 року представник ОСОБА_2 - ОСОБА_4 подала клопотання про зменшення розміру витрат на правничу допомогу, у якому просила відмовити у задоволенні заяви ОСОБА_1 про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу судових витрат у справі.

ПОЗИЦІЯ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

8. Згідно з частиною третьою статті 3 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України) провадження в цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи.

9. Відповідно до частини тринадцятої статті 141 ЦПК України якщо суд апеляційної чи касаційної інстанції, не передаючи справи на новий розгляд, змінює рішення або ухвалює нове, цей суд відповідно змінює розподіл судових витрат.

10. Згідно з пунктом 3 частини першої статті 270 ЦПК України суд, що ухвалив рішення, може за заявою учасників справи чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо судом не вирішено питання про судові витрати. Додаткове судове рішення ухвалюється в тому самому порядку, що й судове рішення.

11. У ЦПК України визначено види судових витрат.

12. Судові витрати складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи. До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати, зокрема, на професійну правничу допомогу (частини перша - друга статті 133 ЦПК України).

13. Згідно з положенням пункту 2 частини другої статті 141 ЦПК України у разі відмови в позові судові витрати покладаються на позивача.

14. При прийнятті 13 листопада 2019 року постанови Великою Палатою Верховного Суду розподіл судових витрат не був вирішений у повному обсязі.

15. Як убачається з матеріалів справи, ОСОБА_1 згідно з квитанцією № 329 від 23 серпня 2018 року сплачено судовий збір за подання апеляційної скарги на рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 03 серпня 2018 року у сумі 730,80 грн (т. 5, а. с. 53).

16. За таких обставин заява ОСОБА_1 в частині стягнення судового збору у розмірі 730,80 грн за подання апеляційної скарги підлягає задоволенню та відмові у частині стягнення судового збору у розмірі 974,40 грн за подання касаційної скарги, оскільки у цій частині Великою Палатою Верховного Суду питання щодо стягнення судового збору було вирішено.

Щодо вирішення питання про професійну правничу допомогу

17. Як убачається з матеріалів справи, представником ОСОБА_1 у справі № 755/9215/15-ц був адвокат Лісовський Руслан Анатолійович, який діяв на підставі ордеру серії ЖТ № 04214 та договору про надання правової допомоги від 05 серпня 2014 року № 05.8 (т. 1, а. с. 34 - 36).

18. На підтвердження понесення витрат на правничу допомогу 02 березня 2018 року представник ОСОБА_1 - адвокат Лісовський Р. А. подав до Дніпровського районного суду міста Києва клопотання про життєві заходів забезпечення витрат відповідачки та подальшого залишення позову без розгляду у зв'язку з невнесенням позивачкою коштів на депозитний рахунок суду, а також довідку-розрахунок № 01 про розмір коштів, що підлягають виплаті адвокату, від 27 лютого 2018 року, з детальним описом робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом; підписану адвокатом Лісовським Р. А. та ОСОБА_1, яка є невід'ємним додатком до договору про надання правової допомоги від 05 серпня 2014 року № 05.8, та копію квитанції до прибуткового касового ордеру № 2702 від 27 лютого 2018 року про оплату ОСОБА_1 наданих адвокатських послуг на суму 73 703,20 грн (т. 4, а. с. 164 - 168).

19. З матеріалів справи та довідки-розрахунку № 01 від 27 лютого 2018 року вбачається, що не всі види правничої допомоги адвоката Лісовського Р. А. були пов'язані зі справою № 755/9215/15-ц.

20. Положеннями статті 59 Конституції України закріплено, що кожен має право на професійну правничу допомогу. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

21. При визначенні суми відшкодування суд має виходити з критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності), а також критерію розумності їхнього розміру, виходячи з конкретних обставин справи та фінансового стану обох сторін. Ті самі критерії застосовує Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ), присуджуючи судові витрати на підставі статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Так у справі «Схід/Захід Альянс Лімітед» проти України» (заява № 19336/04) зазначено, що заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір - обґрунтованим (п. 268).

22. У рішенні ЄСПЛ від 28 листопада 2002 року «Лавентс проти Латвії» зазначено, що відшкодовуються лише витрати, які мають розумний розмір.

23. Згідно з пунктом 4 частини першої статті 1 Закону України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі - Закон № 5076-VI) договір про надання правової допомоги - домовленість, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору.

24. Пунктом 9 частини першої статті 1 Закону № 5076-VI встановлено, що представництво - вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного відповідача у кримінальному провадженні.

25. Інші види правової допомоги - види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру,

спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення (пункт 6 частини першої статті 1 Закону № 5076-VI).

26. Відповідно до статті 19 Закону № 5076-VI видами адвокатської діяльності, зокрема, є:

- надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;
- складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;
- представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами.

27. Гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення представництва на надання інших видів правової допомоги клієнту. Порядок його обчислення, зміни та умови повернення визначаються у договорі про надання правової допомоги. При встановленні розміру гонорару враховується складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час (стаття 30 Закону № 5076-VI).

28. Розмір гонорару визначається лише за погодженням адвоката з клієнтом, а суд не вправі втручатися у ці правовідносини.

29. Разом із тим, чинне цивільно-процесуальне законодавство визначило критерії, які слід застосовувати при визначенні розміру витрат на правничу допомогу.

30. За змістом статті 137 ЦПК України витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, несуть сторони, крім випадків надання правничої допомоги за рахунок держави.

31. За результатами розгляду справи витрати на правничу допомогу адвоката підлягають розподілу між сторонами разом із іншими судовими витратами.

32. Для цілей розподілу судових витрат:

- розмір витрат на правничу допомогу адвоката, в тому числі гонорару адвоката за представництво в суді та іншу правничу допомогу, пов'язану зі справою, включаючи підготовку до її розгляду, збір доказів тощо, а також вартість послуг помічника адвоката визначаються згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою;

- розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, встановлюється згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат.

33. Для визначення розміру витрат на правничу допомогу з метою розподілу судових витрат учасник справи подає детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги.

34. Розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із: складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

35. У разі недотримання вимог частини четвертої цієї статті суд може, за клопотанням іншої сторони, зменшити розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами.

36. Обов'язок доведення неспівмірності витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката, які підлягають розподілу між сторонами.

37. Відповідно до частини третьої статті 141 ЦПК України при вирішенні питання про розподіл судових витрат суд враховує: чи пов'язані ці витрати з розглядом справи; чи є розмір таких витрат обґрунтованим та пропорційним до предмета спору з урахуванням ціни позову, значення справи для сторін, в тому числі чи миг результат її вирішення вплинути на репутацію сторони або чи викликала справа публічний інтерес; поведінку сторони під час розгляду справи, що призвела до затягування розгляду справи, зокрема, подання стороною явно необґрунтованих заяв і клопотань, безпідставне твердження або заперечення стороною певних обставин, які мають значення для справи, безпідставне завищення позивачем позовних вимог тощо; дії сторони щодо досудового вирішення спору та щодо врегулювання спору мирним шляхом під час розгляду справи, стадію розгляду справи, на якій такі дії вчинилися.

38. Відповідно до частини восьмої статті 141 ЦПК України розмір витрат, які сторона сплатила або має сплатити у зв'язку з розглядом справи, встановлюється судом на підставі поданих сторонами доказів (договорів, рахунків тощо). Такі докази подаються до закінчення судових дебатів у справі або протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду за умови, що до закінчення судових дебатів у справі сторона зробила про це відповідну заяву. У разі неподання відповідних доказів протягом встановленого строку така заява залишається без розгляду.

39. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що ЦПК України передбачено такі критерії визначення та розподілу судових витрат: 1) їх дійсність; 2) необхідність; 3) розумність їх розміру, з урахуванням складності справи та фінансового стану учасників справи.

40. Із запровадженням з 15 грудня 2017 року змін до ЦПК України законодавцем принципово по новому визначено роль суду у позовному провадженні, а саме: як арбітра, що надає оцінку тим доказам та доводам, що наводяться сторонами у справі, та не може діяти на користь будь-якої із сторін, що не відповідає основним принципам цивільного судочинства.

41. Відповідно до пунктів 1, 2, 4, 5, 6, 12 частини третьої статті 2 ЦПК України основними засадами (принципами) цивільного судочинства є, зокрема, верховенство права; повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом; змагальність сторін; диспозитивність; пропорційність; відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

42. Зі змісту статей 10, 11, 12, 13 ЦПК України в узагальненому вигляді, при вирішенні цивільного спору, у тому числі і при вирішенні питання щодо розподілу судових витрат, суд керується Конституцією України, законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовує інші правові акти, враховує завдання цивільного судочинства, забезпечення розумного балансу між приватними й публічними інтересами, особливості предмета спору та ціну позову, складність справи, її значення для сторін та час, необхідний для розгляду справи, покладення доведення обставин, які мають значення для справи, саме сторонами, права яких є рівними, як і покладення саме на кожну сторону ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи не вчиненням нею процесуальних дій та з урахуванням меж заявлених вимог та заперечень та обсягу поданих доказів.

43. При розгляді справи судом учасники справи викладають свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення, міркування щодо процесуальних питань у заявах та клопотаннях, а також запереченнях проти заяв і клопотань (частина перша статті 182 ЦПК України).

44. Тобто саме зацікавлена сторона має вчинити певні дії, спрямовані на відшкодування з іншої сторони витрат на професійну правничу допомогу, а інша сторона має право на відповідні заперечення проти таких вимог, що виключає ініціативу суду з приводу відшкодування витрат на професійну правничу допомогу одній із сторін без відповідних дій з боку такої сторони.

45. Це підтверджується і такими нормами ЦПК України.

46. Відповідно до частини першої статті 81 ЦПК України кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

47. Принцип змагальності знайшов свої втілення, зокрема, у положеннях частин п'ятої та шостої статті 137 ЦПК України, відповідно до яких саме на іншу сторону покладено обов'язок обґрунтування наявності підстав для зменшення розміру витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами, а також обов'язок доведення їх неспівмірності.

48. Велика Палата Верховного Суду при вирішенні питання про стягнення витрат на професійну правничу допомогу вважає за необхідне надати оцінку виключно тим обставинам, щодо яких позивач має заперечення.

49. Велика Палата Верховного Суду приймає до уваги положення частини третьої статті 141 ЦПК України, згідно з якою при вирішенні питання про розподіл судових витрат суд враховує: чи пов'язані ці витрати з розглядом справи; чи є розмір таких витрат обґрунтованим, а також критерій розумності їх розміру, приймає до уваги конкретні обставини справи та вважає, що витрати на професійну правничу допомогу підлягають частковому задоволенню.

50. При цьому звертає увагу, що 17 грудня 2019 року до Великої Палати Верховного Суду надійшло клопотання позивачки про зменшення розміру витрат на правничу допомогу.

Щодо своєчасного подання доказів понесених додаткових витрат на професійну правничу допомогу на суму 50 894,40 грн

51. Постанова Великої Палати Верховного Суду ухвалена 13 листопада 2019 року. З тексту касаційної скарги не вбачається, що ОСОБА_1 заявляла про те, що нею будуть подані у строки, передбачені частиною восьмою статті 141 ЦПК України, додаткові докази про понесені судові витрати. При цьому строк для подачі таких доказів закінчувався 18 листопада 2019 року включно. З матеріалів справи вбачається, що заява про ухвалення додаткового рішення про стягнення витрат на професійну правничу допомогу подана ОСОБА_1 22 листопада 2019 року, тобто зі спливом строків, передбачених положенням статті 141 ЦПК України. Крім того, надані відповідачкою квитанція до прибуткового касового ордеру № 2211 та довідка-розрахунок № 02 датовані 22 листопада 2019 року на суму 50 894,40 грн. Враховуючи відсутність у матеріалах справи заяви ОСОБА_1 про намір подати докази на підтвердження витрат на професійну правничу допомогу після ухвалення судового рішення, а також порушення порядку та строків для подання відповідних доказів, можна стверджувати про відсутність підстав для розгляду поданих документів, а саме квитанції до прибуткового касового ордеру № 2211 та довідки-розрахунку № 02, які датовані 22 листопада 2019 року.

52. Дослідивши додані до заяви про ухвалення додаткового рішення довідку-розрахунок № 02 про розмір коштів, що підлягають виплаті адвокату за надання професійної правничої допомоги у справі № 755/9215/15-ц з детальним описом виконаних адвокатом робіт (наданих послуг) від 22 листопада 2019 року та копію квитанції до прибуткового касового ордеру № 2211 від 22 листопада 2019 року, згідно з якою ОСОБА_1 було сплачено витрати на професійну правничу допомогу у розмірі 50 894,40 грн, слід зазначити таке.

53. Велика Палата Верховного Суду вважає, що вимога частини восьмої статті 141 ЦПК України щодо строку та порядку подання доказів про розмір судових витрат, які сторона сплатила або має сплатити у зв'язку з розглядом справи, має застосовуватися і до справ, що розглядаються в спрощеному провадженні, де судові дебати відсутні. Така практика запроваджена у Касаційному адміністративному суді у складі Верховного Суду, зокрема у постанові від 16 квітня 2019 року у справі № 817/1889/17.

54. Станом на час прийняття Великою Палатою Верховного Суду постанови у цій справі у матеріалах справи була лише довідка-розрахунок № 01 витрат на професійну правничу допомогу станом на 27 лютого 2018 року на суму 73 703,20 грн.

55. До касаційної скарги відповідачка не долучила новий розрахунок понесених витрат на професійну правничу допомогу та не додала його впродовж усього касаційного провадження.

56. Вже після прийняття постанови у цій справі і після закінчення п'ятиденного строку, передбаченого частиною восьмою статті 141 ЦПК України, відповідачка надала новий розрахунок понесених нею витрат на професійну правничу допомогу, який доповнила витратами на суму 50 894,40 грн.

57. Велика Палата Верховного Суду вважає, що відповідачка пропустила строк для подання доказів понесених витрат. При цьому у своєму клопотанні від 22 листопада 2019 року відповідачка не просила поновити пропущений процесуальний строк та не вказала про поважність причин його пропуску.

58. У зв'язку з цим Велика Палата Верховного Суду вважає, що в частині вирішення питання про стягнення витрат у розмірі 50 894,40 грн заяву відповідачки необхідно залишити без розгляду. Дані докази були надані ОСОБА_1 поза межами строку, встановленого частиною восьмою статті 141 ЦПК України.

Щодо оплати вартості вчинених адвокатом дій, необхідних для представництва інтересів клієнта

59. При вирішенні питання щодо певних видів правничої допомоги адвоката Лісовського Р. А. враховується як пов'язаність їх з розглядом справи, обґрунтованість та розумність визначення у контексті обсягу заперечень, наданих протилежною стороною.

60. Зокрема, не можна вважати такими, що пов'язані саме з розглядом справи, складання та подачу скарг на ім'я голови Дніпровського районного суду міста Києва, до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради юстиції (пункти 2, 3, 32, 33 довідки-розрахунку № 01), які відсутні у матеріалах справи № 755/9215/15-ц.

61. Крім того, з наданої відповідачкою довідки-розрахунку вбачається, що адвокат виконав відповідно до пункту 2.3 договору № 05.8 про надання правової допомоги від 05 серпня 2014 року:

- складання та подача до суду промови в судових дебатах 04 листопада 2015 року (пункт 16 довідки-розрахунку);

- складання та подача до суду промови в судових дебатах 31 березня 2016 року (пункт 22 довідки-розрахунку);

- складання адвокатського запиту відносно дати розгляду заяви про перегляд (пункт 35 довідки).

62. Однак, за твердженням представника позивачки у запереченнях, подання таких документів ЦПК України не передбачено, що фактично свідчить про штучне збільшення обсягу робіт адвоката за рахунок подачі таких документів.

63. Велика Палата Верховного Суду вважає заперечення помилковим.

64. Складання та подання таких документів прямо не передбачено ЦПК України, однак виходячи із конкретних обставин справи, адвокат самостійно визначається зі стратегією захисту інтересів свого клієнта та алгоритмом дій задля задоволення вимог останнього та найкращого його захисту.

65. Крім того, відповідно до пункту 2.3 договору № 05.8 про надання правової допомоги від 05 серпня 2014 року адвокат як захисник і представник клієнта має право, зокрема, при провадженні в судах з цивільних справ на складання і подачу заяв, скарг, відзиву, заперечень, письмових пояснень та інше.

66. Із матеріалів справи убачається, що такі дії відповідають умовам договору про надання правової допомоги, а час, витрачений на складання та подання цих документів, є обґрунтованим.

67. Доводи позивачки, що справа неодноразово розглядалася у судах різних інстанцій, усі обставини справи були відомі і відповідачці та її представнику, а відтак обсяг часу на підготовку документів не міг бути значним, як і обсяг юридичної і технічної роботи, не можуть бути враховані при визначенні розміру витрат на правничу допомогу, оскільки не підтверджені доказами, є суб'єктивною оцінкою позивачки та спростовуються матеріалами справи, з яких убачається, що представник відповідачки надавав правові послуги у кожній судовій інстанції.

Щодо оплати як адвокатських послуг складання документів безпосередньо відповідачкою

68. Разом із тим Велика Палата Верховного Суду вважає, що посилення представника позивачки, що документи по суті справи підписувалися та подавалися до суду безпосередньо ОСОБА_1, що, на його думку, ставить під сумнів фактичні обсяги наданої правничої допомоги адвокатом Лісовським Р. А. не підтверджено, оскільки відповідачкою доведено реальність надання правничої допомоги.

69. Щодо інших витрат на правничу допомогу, зазначених у довідці-розрахунку № 01, заперечень від позивачки чи від її представника не надійшло.

Висновки за результатами розгляду заяви

70. За таких обставин витрати ОСОБА_1 на професійну правничу допомогу підлягають задоволенню частково у розмірі 64 074,40 грн, оскільки саме на цю суму підтверджується доказами надання адвокатом правничих послуг у справі № 755/9215/15-ц та заява про їх відшкодування і розрахунок були надані у строк, визначений частиною восьмою статті 141 ЦПК України.

71. Витрати на професійну правничу допомогу на вказану суму є співмірними зі складністю цієї справи, наданим адвокатом обсягом послуг у суді, починаючи з 2015 року, відповідають критерію реальності таких витрат, розумності їхнього розміру.

72. При цьому Велика Палата Верховного Суду врахувала заперечення представника позивачки щодо стягнення витрат на професійну правничу допомогу, загальні засади цивільного законодавства та критерії такого відшкодування.

73. Схожі висновки щодо підтвердження витрат, пов'язаних з оплатою професійної правничої допомоги, зроблені у постанові Великої Палати Верховного Суду від 27 червня 2018 року у справі № 826/1216/16 (провадження № 11-562ас18), постановою Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 14 листопада 2018 року у справі № 753/15687/15-ц, від 26 вересня 2018 року у справі № 753/15683/15, постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 18 червня 2019 року у справі № 910/3929/18 та інших.

74. Велика Палата Верховного Суду вважає за необхідне прийняти додаткову постанову, якою заяву ОСОБА_1 про ухвалення додаткового рішення задовольнити частково та відшкодувати їй судовий збір у розмірі 730,80 грн за подання апеляційної скарги, а також 64 074,40 грн витрат на професійну правничу допомогу, стягнувши вказані суми з ОСОБА_2. У частині вирішення питання про стягнення витрат на професійну правничу допомогу у розмірі 50 894,40 грн заяву ОСОБА_1 слід залишити без розгляду, в іншій частині вимог - без задоволення.

Керуючись статтями 133, 137, 141, 270, 419 ЦПК України, Велика Палата Верховного Суду

ПОСТАНОВИЛА:

1. Заяву ОСОБА_1 про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу судових витрат у справі № 755/9215/15-ц задовольнити частково.

2. Стягнути з ОСОБА_2 (АДРЕСА_1 ; реєстраційний номер облікової картки платника податків НОМЕР_1) 730 (сімсот тридцять) гривень 80 копійок судового збору за подання апеляційної скарги, 64 074 (шістдесят чотири тисячі сімдесят чотири) гривень 40 копійок витрат на професійну правничу допомогу на користь ОСОБА_1 (АДРЕСА_2 , реєстраційний номер облікової картки платника податків НОМЕР_2).

3. У частині вирішення питання про стягнення витрат на професійну правничу допомогу у розмірі 50 894 (п'ятдесят тисяч вісімсот дев'яносто чотири) гривні 40 копійок заяву ОСОБА_1 залишити без розгляду.

4. В іншій частині заяву ОСОБА_1 залишити без задоволення.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною й оскарженню не підлягає.

Суддя-доповідач	О. М. Ситнік	
Судді:	Н. О. Антонюк	О. Р. Кібенко
Т. О. Анцупова	В. С. Князєв	
С. В. Бакуліна	Л. М. Любойко	
В. В. Британчук	Н. П. Лященко	
В. І. Данішевська	О. Б. Прокопенко	
М. І. Гриців	В. В. Пророк	
Д. А. Гудима	Л. І. Рогач	
	Ж. М. Єленіна	В. Ю. Уркевич
	О. С. Золотніков	О. Г. Яновська